DISCLAIMER: The translated judgements in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

અહેવાલયોગ્ય

ભારતની સર્વોચ્ચ અદાલતમાં

દીવાની અપીલીય હુકુમતક્ષેત્ર

સિવિલ અપીલ નં. ૬૨૧૬/૨૦૧૨

સુપર ડાયમંડ ટૂલ્સ અને અન્યો ..... અપીલકર્તા(ઓ)

વિરુદ્ધ

આર. કે. મોહન રાવ .....સામાવાળા(ઓ)

ચુકાદો

એસ.રવિન્દ્ર ભાટ, ન્યાયમૂર્તિ

(૧) હાલની અપીલ મદ્રાસ ઉચ્ચ અદાલતના એક આદેશને પડકારતી છે, જેણે તે અદાલતના એક વિદ્વાન સિંગલ જજના તારણોને ઉલટાવી નાખ્યા છે. સિંગલ જજે લવાદ અને સમાધાન અધિનિયમ, ૧૯૯૬ની કલમ ૩૪ હેઠળ સામાવાળાની અરજીને ફગાવી દીધી હતી. ખંડપીઠે સિંગલ જજના આદેશને રદ કર્યો હતો અને નવા આર્બિટ્રેટરની નિમણૂક કરી હતી.

(૨) આ કેસમાં એવોર્ડ ૨૮.૦૮.૧૯૯૭ના રોજ મદ્રાસ ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા સંદર્ભના આધારે કરવામાં આવ્યો હતો. પક્ષકારો વચ્ચેનો

વિંવાદ ભાગીદારી એકાઉન્ટના સ દર્ભમાં હતો. અપીલકર્તાના હયાત ભાગીદારે આરોપ લગાવ્યો હતો કે પ્રથમ સામાવાળાએ ખોટા હિસાબ તૈયાર કરેલ હતા અને તેણે જંગી રકમ ઉઠાવી ઉચાપત કરી હતી. પક્ષકારોએ વિવાદને સૌહાર્દપૂર્ણ રીતે ઉકેલવાના વિચાર સાથે વાતચીત શરૂ કરી હતી તેમ છતાં કોઈ નિરાકરણ આવ્યું નહોતું. પરિણામે, સામાવાળાએ કાયદાની કલમ ૧૧ હેઠળ ઉચ્ચ અદાલતનો સંપર્ક કર્યો જે સંદર્ભમાં પરિણમ્યો હતો.

(૩) એકમાત્ર આર્બિટ્રેશનની બનેલી આર્બિટ્રેશન ટ્રિબ્યુનલે, અરજીની વિગત તપાસ કરી, પુરાવાની તપાસ અને દલીલના આધારે એ નિષ્કર્ષ કાઢ્યો કે પ્રથમ સામાવાળો કથિત રીતે દોષિત હતો. રસપ્રદ બાબત એ છે કે, અપીલકર્તાએ દાવાને પ્રાધાન્ય આપ્યું ન હતું, અને તેના બદલે પ્રથમ સામાવાળાના કહેવા પર શરૂ કરાયેલ મધ્યસ્થતા કાર્યવાહી દરમિયાન પ્રતિદાવો કર્યો હતો. આર્બિટ્રલ ટ્રિબ્યુનલે, તેના તારણોના આધારે એવું નક્કી કર્યું હતું કે પ્રથમ સામાવાળાના હિસ્સાને બાદ કર્યા પછી કુલ ૩.૭૬,૩૪,૪૨૩.૮૬/– ની રકમને યોગ્ય રીતે હિસાબ કરવાને હતો અને આ રકમ ૩.૫૩,૮૭,૬૬૪.૪૦/– હતી.

(૪) આર્બિટ્રેટરે આર્બિટ્રેશનની શરૂઆતથી ૩૧.૦૧.૧૯૯૪ સુધી દર વર્ષે ૧૮ ટકાના દરે વ્યાજ અને તે જ દરે ભવિષ્યના વ્યાજની ચુકવણી કરવાનો પણ નિર્દેશ આપ્યો હતો. કલમ ૩૪ હેઠળની પ્રથમ સામાવાળાની અરજી સિંગલ જજે ફગાવી દીધી હતી. તેથી, તેમણે ડિવિઝન બેંચનો સંપર્ક કર્યો, જેણે વાદગ્રસ્ત હુકમ દ્વારા એવું ઠરાવ્યું છે કે એવોર્ડ જાહેર નીતિની વિરુદ્ધ હોવાથી ટકવાપાત્ર નથી. આ પ્રકારનો નિષ્કર્ષ કાઢવા

માટે ડિવિઝન બેન્ચને। એ અભિપ્રાય હતો કે, આર્બિટ્રેશન દ્વારા પાછળની તરફ આગળ વધવા માટે અપનાવવામાં આવેલી પદ્ધતિ અને ૨૧ વર્ષના સમયગાળા માટે હિસાબ લેવાની પદ્ધતિ બિનટકાઉ હતી.

(૫) આ કોર્ટે પક્ષકારોના વકીલને સાંભળ્યા. અપીલકર્તા વતી વકીલ શ્રી આર. આનંદ પદ્મનાભને રજૂઆત કરી હતી કે બંને પક્ષો તટસ્થ ઓડિટરની નિમણૂક માટે સંમત થયા છે. પક્ષકારોને તેમના પોતાના ઓડિટર દ્વારા પણ મદદ કરવામાં આવી હતી અને સર્વસંમતિના આધારે એકાઉન્ટિંગ માટે અપનાવવામાં આવેલી પદ્ધતિ નક્કી કરવામાં આવી હતી. આ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા ઉદ્દેશ્યપૂર્વક તથ્યોને ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યા હતા. જે એ તારણ પર પહોંચ્યું હતું કે પ્રથમ સામાવાળા પ્રથમ, ઓવર–ઇન્વોઇસિંગ (અતિ–ભરતિયું) અને બીજું, ગુપ્ત રીતે વેપાર કરવા માટે દોષિત હતો, જેના પરિણામે ભાગીદારી પેઢીને નુકસાન થયું હતું. આ તારણ અને સંમત તટસ્થ ઓડિટરની ગણતરીઓના આધારે, ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા આંકડાઓ સ્વીકારવામાં આવ્યા હતા અને એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે આ સંજોગોમાં, પ્રથમ સામાવાળા એવી દલીલ કરી શકે નહીં કે એવોર્ડ જાહેર નીતિની વિરુદ્ધ હતો.

(૬) વિદ્વાન વકીલે પણ લિમિટેશન એક્ટ, ૧૯૬૩ની કલમ ૧૭ પર આધાર રાખ્યો હતો અને એવી વિનંતી કરી હતી કે છેતરપિંડી બધાને ઉઘાડી પાડે છે, અને આ કિસ્સામાં છેતરપિંડીનો કાઉન્ટર ક્લેઇમમાં આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હોવાથી અને આર્બિટ્રેટર દ્વારા તેમના એવોર્ડમાં કોઇ ખામી શોધી શકાય ન હતી. તેથી, કાયદામાં એવી કોઈ ભૂલ નહોતી કે જે જાહેર નીતિની વિરુદ્ધ હોય.

(૭) શ્રી જોસ, પ્રથમ સામાવાળા માટે હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલે ધ્યાન દોર્યું હતું કે અપીલકર્તાએ, હકીકતમાં, ઉલ્લેખ કરેલ નથી; તેના બદલે તે પ્રથમ સામાવાળો હતો જેણે તે દાવો કર્યો હતો. વધુ મહત્ત્વની વાત એ છે કે, આ કેસની હકીકતમાં, અપીલકર્તાને ઉક્ત ઓવર–ઈનવોઈસિંગ(અતિ–ભરતિયું) અને અન્ય ગેરરીતિઓની જાણકારી હતી, જેના પરિણામે વર્ષ ૧૯૯૩માં ભાગીદારી પેઢીમાંથી પ્રથમ સામાવાળાને હાંકી કાઢવામાં આવ્યો હતો.

(૮) તેમણે પક્ષકારો વચ્ચેના પત્રવ્યવહાર પર આધાર રાખ્યો હતો અને દલીલ કરી હતી કે સમાધાનની માંગ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૯૪ના બીજા સપ્તાહમાં કરવામાં આવી હતી. તેથી, જ્યારે ૧૯૯૭માં સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો અને જ્યારે દાવો કરવામાં આવ્યો હતો, ત્યારે જ અપીલકર્તાએ, ડિસેમ્બર, ૧૯૯૭માં કાઉન્ટર ક્લેમને પ્રાધાન્ય આપ્યું હતું. આથી, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે, કલમ ૧૭માં સમાવિષ્ટ સિદ્ધાંતની અરજી પર પણ દાવો સમયમર્યાદિત હતો.

(૯) વાદગ્રસ્ત હુકમ સંપૂર્ણપણે એ હકીકત પર આધારિત હતો કે ૨૧ વર્ષ સુધી ખાતાઓની કામગીરીના આધારે જવાબદારીઓને સ્પષ્ટ કરવાનો એવોર્ડ માંગવામાં આવ્યો હતો. ડિવિઝન બેન્ચે, વધુમાં નોંધ્યું હતું કે લવાદીની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી, જેના અનુસંધાનમાં અપીલકર્તાએ કાઉન્ટર દાવો કર્યો હતો. રેકોર્ડ દર્શાવે છે કે, કાઉન્ટર દાવાના સંદર્ભમાં, પ્રથમ સામાવાળાએ ડિસેમ્બર, ૧૯૯૩માં ભાગીદાર તરીકે કામ કરવાનું બંધ કરી દીધું હતું. જોકે એવું જણાય છે કે જાન્યુઆરી, ૧૯૯૪ની શરૂઆતમાં માર્ગો અલગ થયા હોવાનું જણાય છે, પરંતુ હકીકત એ છે કે તે સમય અને ડિસેમ્બર,

૧૯૯૭ વચ્ચે અપીલકર્તાએ પોતાના દાવાને હકારાત્મક રીતે લાગુ કરવાનો કોઈ પ્રયાસ કર્યો નહોતો. વધુમાં, કાઉન્ટર દાવાની અરજીના તથ્યો પણ છેતરપિંડીના આરોપોના સંબંધમાં ચોક્કસ નથી. જે આધાર પર કાઉન્ટર ક્લેમ (સામો દાવો) આખરે સફળ થયો તે એક તરફ ઓવર–ઈનવોઈસિંગ હતું અને હીરા જેવા કાચા માલને પ્રતિવાદીની પત્નીના વ્યવસાયમાં ડાયવર્ઝન કરવાનું હતું જેના પરિણામે ભાગીદારી પેઢીના નફાને નકારવામાં આવ્યો હતો.

(૧૦) કાઉન્ટર ક્લેઈમ(સામો દાવો)માંના આરોપો માત્ર એટલા માટે છે કે પ્રથમ સામાવાળાએ અપીલકર્તાની પેઢી છોડ્યાના ૬ મહિનાની અંદર એક ફર્મની સ્થાપના કરી. લિમિટેશન એક્ટની કલમ ૧૭ એ નિયમનો અપવાદ છે કે મર્યાદાનો ગાળો કાર્યવાહીની તારીખથી શરૂ થાય છે. જો કે, જ્યાં કલમ ૧૭ હેઠળ વિચારવામાં આવેલી સ્થિતિ – જેમ કે છેતરપિંડી અસ્તિત્વમાં છે, તો પછી છેતરપિંડીના પુરાવાને આધીન (સ્પષ્ટ ભારપૂર્વકનું નિવેદનના આધારે) જ્યારે મર્યાદા જોવાનું શરૂ થાય તે તારીખ વાદીની જાણકારીની તારીખ છે. **શ્રી વલ્લભ ગ્લાસ વર્ક્સ લિમિટેડ વિ. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા** [(૧૯૮૪)૩ SCR 180] અને **કમિશનર ઓફ સેલ્સ ટેક્સ, યુપી વિ. ઔરૈયા ચેમ્બર્સ ઓફ કોમર્સ, અલ્હાબાદ** [(૧૯૮૬)૨ SCR ૪૩૦] જેવા તેના ભૂતકાળના નિર્ણયોમાં આ અદાલત દ્વારા સતત અનુસરવામાં આવેલ સિદ્ધાંત એ છે કે છેતરપિંડીની જાણકારીની તારીખ – અથવા આવા ગેરફાયદા – મર્યાદા માટે પ્રારંભિક બિંદુ છે. વધુમાં, આ અદાલતે **આર. રાધાબાઈ અને અન્યો વિ. પી. અશોક કુમાર અને અન્યો** [(૨૦૧૮)૧૨ SCR ૧૪૩] કે લિમિટેશન એક્ટની કલમ ૧૭:

"મર્યાદા અવધિને લંબાવતું નથી અથવા તોડતું નથી. તે ફક્ત મર્યાદા અવધિને મુલતવી રાખે છે અથવા વિલંબિત કરે છે. આ બાબત શબ્દસમૂહથી સ્પષ્ટ થાય છે કે "મર્યાદાનો અવધિ ચાલવાનું શરૂ થશે નહીં" .

(૧૧) આ હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને કે અપીલકર્તાએ (તેના હયાત ભાગીદાર દ્વારા) કથિત છેતરપિંડીની જાણકારી મળ્યાની તારીખથી ત્રણ વર્ષ પછી પોતાનો દાવો કર્યો હતો, આ અદાલતનો અભિપ્રાય છે કે જે હદ સુધી તે વાદગ્રસ્ત હુકમ એવોર્ડને રદ કરે છે, તેમ છતાં અપીલમાં, તે કાયદાની ભૂલ નથી.

(૧૨) ઉપરોક્ત કારણોસર, અપીલ નિષ્ફળ જાય છે અને તે મુજબ રદ કરવામાં આવે છે.

બાકી રહેલી અરજીઓ, જો કોઈ હોય તો તેનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

.....ન્યાયમૂર્તિ

(એસ. રવિન્દ્ર ભાટ)

.....ન્યાયમૂર્તિ

(દીપાંકર દત્તા)

નવી દિલ્હી
માર્ચ ૨, ૨૦૨૩

આઇટમ નંબર ૧૦૨ કોર્ટ નંબર ૧૪ વિભાગ ૧૨

ભારતની સર્વોચ્ચ અદાલત

કાર્યવાહીનો રેકોર્ડ

સિવિલ અપીલ નં.૬૨૧૬/૨૦૧૨

સુપર ડાયમંડ ટુલ્સ અને અન્યો .....અપીલકર્તા(ઓ)

વિરુદ્ધ

કે. મોહન રાવ .....સામાવાળા (ઓ)

તારીખ: ૦૨-૦૩-૨૦૨૩

આ અપીલ આજે સુનાવણી માટે રજુ કરવામાં આવી હતી.

કોરમઃ માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એસ.રવિન્દ્ર ભાટ

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી દીપાંકર દત્તા

અપીલકર્તાઓ માટે શ્રી આર.આનંદ પદ્મનાભન, એડવોકેટ

શ્રી પ્રમોદ દયાલ, એઓઆર

સામાવાળા(ઓ) માટે શ્રી પી.આઈ.જોસ, એઓઆર

વકીલની વાત સાંભળીને અદાલતે નીચેનો આદેશ આપ્યો હતો

<u>આદેશ</u>

સિવિલ અપીલ નિષ્ફળ જાય છે અને તે મુજબ રિપોર્ટેબલ જજમેન્ટની દ્રષ્ટિએ તેને ફગાવી દેવામાં આવે છે.

બાકી રહેલી અરજીઓ, જો કોઈ હોય તો તેનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

(હર્ષિતા ઉપ્પલ) (મેથ્યુ અબ્રાહમ)

સીનિયર પર્સનલ આસિસ્ટન્ટ કોર્ટ માસ્ટર (એનશ)

(હસ્તાક્ષરિત અહેવાલ યોગ્ય ચુકાદો ફાઇલ પર મૂકવામાં આવ્યો છે)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

DISCLAIMER: The translated judgements in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.